

İŞ GÜVENLİĞİ UZMANLARI VE İŞYERİ HEKİMLERİ (İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ PROFESYONELLERİ)

Prof. Dr. Sarper SÜZEK

Atılım Üniversitesi Hukuk Fakültesi

I- TANIMLAR

İşyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınabilmesinin, iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenbilmesinin bir uzmanlık sorunu olduğu, özellikle tıp ve mühendislik bilimleriyle yakın ilgisi olduğu açıktır. Bu nedenle iş sağlığı ve güvenliği mevzuatımızda, kısaca iş sağlığı ve güvenliği profesyonelleri olarak adlandırabileceğimiz, iş güvenliği uzmanlarının ve işyeri hekimlerinin işyerlerinde çalıştırılması zorunluluğu getirilmiştir.

İş güvenliği uzmanları, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (İSGK) ile 29.12.2012 tarihinde yayımlanmış olan İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelikte düzenlenmiştir. Adı geçen yasanın 3. maddesinin 1. fıkrasının (f) bendine göre iş güvenliği uzmanı “Usul ve Esasları yönetmelikle belirlenen iş sağlığı ve güvenliği alanında görev yapmak üzere Bakanlıkça yetkilendirilmiş, iş güvenliği uzmanlığı belgesine sahip, Bakanlık ve ilgili kuruluşlarında çalışma hayatını denetleyen müfettişler ile mühendislik veya mimarlık eğitimi veren fakültelerin mezunları ile teknik elemanı ifade eder. Teknik elemanlar ise yönetmeliğin 4/1,ı (İSGK 3/1,s) hükmünde, teknik öğretmenler, fizikçi, kimyager ve biyologlar ile üniversitelerin iş sağlığı ve güvenliği lisans veya ön lisans programı mezunları olarak tanımlanmıştır.

İşyeri hekimlerine ilişkin düzenlemeler İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile 20.07.2013 tarihinde yürürlüğe giren İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelikte yer almıştır. İşyeri hekimi, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 3.maddesinin 1.fıkrasının ı bendinde (Yön. 4/1,g) “İş sağlığı ve güvenliği alanında görev yapmak üzere Bakanlıkça yetkilendirilmiş, işyeri hekimliği belgesine sahip” hekim olarak tanımlanmıştır. Diğer sağlık personeli ise anılan yönetmeliğin 4/b maddesi uyarınca “İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinde görevlendirilmek

üzere Bakanlıkça belgelendirilmiş hemşire, sağlık memuru, acil tıp teknisyeni ve çevre sağlığı teknisyeni diplomasına sahip olan kişiler ile Bakanlıkça verilen işyeri hemşireliği belgesine sahip kişiler” dir.

İş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğünce verilecek iş güvenliği uzmanlığı veya işyeri hekimliği belgesine sahip olmak için bu konudaki eğitilmelere katılmaları ve yapılacak sınavda başarılı olmaları gerekir. Bununla beraber, iş güvenliği uzmanları ve işyeri hekimleri yönetmeliklerinin 8. maddelerinde kimlere (bu konularda doktora yapmış, belirli süre iş müfettişliği görevini yerine getirmiş, genel müdürlük ve bağlı birimlerde belirli süre çalışmış olanlar vb. kişiler) söz konusu belgenin istekleri halinde verileceği hükme bağlanmıştır. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 3/1,d maddesine göre iş sağlığı ve güvenliği eğitimini verebilecek kurumlar, Bakanlıkça yetkilendirilen kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve Türk Ticaret Kanununa göre faaliyet gösteren şirketler tarafından kurulan müesseselerdir. Eğitim kurumlarına, verilecek eğitimlere ve yapılacak sınavlara ilişkin hükümler iş güvenliği uzmanları yönetmeliğinin 14-32., işyeri hekimleri yönetmeliğinin 21-39. maddelerinde ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.¹

II- GÖREVLENDİRİLMELERİ

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda tüm işverenler için iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin istihdam edilmesi zorunluluğu getirilmiştir (m.6/1,a). Başka bir deyişle, tek çalışanı (işçi, kamu görevlisi, sözleşmeli personel) olan işverenler de iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi çalıştırmakla yükümlüdürler. Ancak, aşağıda görüleceği gibi bazı işyerleri için bu zorunluluk 01.07.2020 tarihinde doğacaktır.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 6. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendine göre “Mesleki risklerin önlenmesi ve bu risklerden korunulmasına yönelik çalışmaları da kapsayacak, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin

1 A.M. Demircioğlu, İşyerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Organizasyonu, Prof. Dr. Sarper Süzek'e Armağan, C.II, İstanbul 2011, 1847-1849. E. Özdemir, İş Sağlığı ve Güvenliği Hukuku, İstanbul 2014, 169 vd. S. Ocak, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun İstihdama Etkisi, İHSGHD, 37, 2013, 96 vd. İ. Kılış-Y. Alper, 6331 Sayılı Kanun'da İş Güvenliği Uzmanlığı: Nitelikleri, Görevlendirilmeleri ve Yetkilendirilmeleri, Sosyal Güvenlik Dergisi, 2015, S.1, s.46 vd. E. Cılgı, İş Sağlığı ve Güvenliğinde Son Gelişmeler, Sicil, 20 Aralık 2010, 65-66.

sunulması için işveren; a) Çalışanları arasından iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve on ve daha fazla çalışanı olan çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde diğer sağlık personeli görevlendirir. Çalışanları arasında belirlenen niteliklere sahip personel bulunmaması halinde, bu hizmetin tamamını veya bir kısmını ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden hizmet olarak yerine getirebilir. Ancak belirlenen niteliklere ve gerekli belgeye sahip olması halinde, tehlike sınıfı ve çalışan sayısı dikkate alınarak, bu hizmetin yerine getirilmesini kendisi üstlenebilir. Belirlenen niteliklere ve gerekli belgeye sahip olmayan ancak 50'den az çalışanı bulunan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyeri işverenleri veya işveren vekili tarafından Bakanlıkça ilan edilen eğitimleri tamamlamak şartıyla işe giriş ve periyodik muayeneler ve tetkikler hariç iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütebilirler". Bu bende göre yapılacak görevlendirmelerde, öğrenci statüsünde olan çırak ve stajyerler, çalışanlar sayısının toplamına dahil edilmez (İSGK 6/4).

Görüldüğü gibi işveren, çalışanları arasından iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi görevlendirebileceği gibi işyerinde bu nitelikte personel bulunmaması halinde bu hizmeti ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden olarak da yerine getirebilecektir. Bunun gibi, İSGK 6/1, a'da yukarıda öngörülen koşulların varlığı halinde söz konusu hizmeti kendisi de üstlenebilecektir.

Öte yandan, İSGK 8/7 gereğince kamu kurum ve kuruluşlarında ilgili mevzuata göre çalıştırılan işyeri hekimi veya iş güvenliği uzmanı olma niteliğine ve gerekli belgeye sahip personel, asli görevlerinin yanında, çalışma sürelerine uymak suretiyle, çalışmakta olduğu kurumda veya ilgili personelin rızası ve üst yöneticinin onayı ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarında görevlendirilebilir. Bu durumda söz konusu iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerine yapılacak ödemelere ilişkin esaslar aynı hükümde gösterilmiştir.

İş güvenliği uzmanlarına, yönetmeliğin 8. maddesindeki düzenlemelere uygun olarak (A), (B) ve (C) sınıfı iş güvenliği uzmanlık belgesi verilir.²

2 A.M. Demircioğlu, Ulusal ve Uluslararası Hukukta İş Güvenliği Uzmanlığı, B.2, İstanbul 2013, 115 vd. S. Ocak, İş Güvenliği Uzmanlığı, Ankara 2013, 51 vd. Ş.E. Başkan, İş Güvenliği Uzmanı Çalıştırma Yükümlülüğü ve İş Güvenliği Uzmanlarının İş Kazası ve Meslek Hastalıklarından Doğan Sorumluluğu, Çimento İşv. Temmuz 2014, 24-25.

Uzmanların görev alabilmeleri için, çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde (A) sınıfı, tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde en az (B) sınıfı, az tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde ise en az (C) sınıfı uzmanlık belgesine sahip olmaları gerekir (İSGK 8/5, Yön. 7/2). İşyeri tehlike sınıfları 26.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Tehlike Sınıfları Tebliğine göre belirlenir (İSGK 9).

Birden fazla iş güvenliği uzmanının görevlendirilmesi gereken işyerlerinde sadece tam süreli olarak görevlendirilen iş güvenliği uzmanının işyerinin tehlike sınıfına uygun belgeye sahip olması yeterlidir. (Yön.7/4).

Söz konusu (A), (B) ve (C) sınıfı uzmanlık belgelerinin alınmasının ayrıntıları, mühendis, mimar ve teknik elemanlara hangi koşullarla hangi sınıf belgelerinin verileceği, bir üst sınıfa yükselmek için, sınavda başarılı olmak koşuluyla kaç yıl bir alt sınıfta fiilen görev yapılacağı, iş müfettişlerinin ve genel müdürlük birimlerinde görev yapanların hangi koşullarda bu belgelere sahip olabileceği gibi hususlar iş güvenliği uzmanları yönetmeliğinin 8. maddesinde düzenlenmiştir.³

İSGK 8/5 uyarınca Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, iş güvenliği uzmanlarının ve işyeri hekimlerinin görevlendirilmesi konusunda sektörel alanda özel düzenleme yapabilir. Sektörel düzenleme çerçevesinde maden ve yapı ile diğer sektörlerde öncelikli olarak hangi mesleki unvana sahip iş güvenliği uzmanlarının istihdam edileceğinin ve bunların yanında görev yapacak diğer mesleklere sahip iş güvenliği uzmanlarının belirlenmesine dair usul ve esaslar bakanlıkça belirlenir.

Ülkemizde iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi sayısı henüz ihtiyacı yeteri kadar sağlayacak durumda değildir.⁴ Bu nedenle, İş Sağlığı ve

3 İş güvenliği uzmanlarının sınıflararası yükselmesi konusunda bkz. Kılış- Alper, 51 vd. S. Ocak, İş Güvenliği Uzmanlığı Yönetmeliğinde Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi, İHSGHD, 40, 2013, 31 vd. Baskan, 24-25

4 Bu konuda bkz. N. Caniklioğlu, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda Öngörülen İşveren Yükümlülükleri, Çalışma Mevzuatı Seminer Notları, Türkiye Toprak İşverenleri Sendikası, İstanbul 2012, 45 vd. G. Alpagut, İş Sağlığı ve Güvenliği Yasa Tasarısında İşverenin Yükümlülükleri ve Risk Değerlendirmesi, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun Tasarısı Semineri, TİSK, Ankara, 32. L. Akın, İş Sağlığı ve Güvenliği Alanında Sorunlar ve Gelişmeler, İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Akademik Forumu, Türkiye Toprak İşverenleri Sendikası, İstanbul 2014, 517 vd. Ocak, İstihdama Etki, 83 vd.

Güvenliği Kanununun 38. maddesinde, kamu kurumları ile 50'den az çalışanı olan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi çalıştırma veya ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden hizmet alma zorunluluğu 01.07.2020 tarihinde yürürlüğe girecektir. Bunun gibi, anılan yasanın geçici 4. maddesine göre "Bu Kanunun 8. maddesinde belirtilen çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde (A) sınıfı belgeye sahip iş güvenliği uzmanı görevlendirme yükümlülüğü, 01.01.2020 tarihine kadar (B) sınıfı belgeye sahip iş güvenliği uzmanı görevlendirilmesi; tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde ise (B) sınıfı belgeye sahip iş güvenliği uzmanı görevlendirme yükümlülüğü, 01.01.2019 tarihine kadar (C) sınıfı belgeye sahip iş güvenliği uzmanı görevlendirilmesi kaydıyla yerine getirilmiş sayılır".

III- GÖREV SÜRELERİ

1. İş Güvenliği Uzmanları

İş güvenliği uzmanları yönetmeliğinin 12. maddesinin 1. fıkrasında uzmanların işyerlerinde en az ne kadar süreyle görev yapacakları belirlenmiştir. Buna göre iş güvenliği uzmanı, az tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde çalışan başına ayda en az 10 dakika; tehlikeli sınıfta yer alanlarda çalışan başına ayda en az 20 dakika; çok tehlikeli sınıfta yer alanlarda ise çalışan başına ayda en az 40 dakika görev yapar. Ayrıca aynı maddenin izleyen fıkralarında tehlike sınıflarına ve çalışan kişi sayısına göre işyerinde tam gün çalıştırılması gereken iş güvenliği uzmanlarına ilişkin kurallar yer almıştır.⁵

Yönetmeliğe göre hesaplanan ve bir uzman tarafından yerine getirilmesi gereken çalışma süreleri bölünerek birden fazla uzmana verilemez. Ancak vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde işverence vardiyalara uygun şekilde görevlendirme yapılır (Yön. 7/4).

İş güvenliği uzmanı tarafından birden fazla işyeri ile kısmi süreli iş akdi yapıldığı takdirde, bu işyerleri arasında yolda geçen süreler çalışma süresinden sayılmaz (Yön. 12/5). Uzmanlar tam gün çalıştıkları işyeri dışında fazla çalışma yapamazlar (Yön. 12/6).

5 İş güvenliği uzmanlarının çalışma süreleri konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Demircioğlu, İş Güvenliği Uzmanlığı, 123-124. Ocak, Değişiklikler, 26-27. R. Kurt, Herkes İçin İş Sağlığı ve Güvenliği Rehberi, Ankara 2015. 66 vd. Baskan, 25-26.

2. İşyeri Hekimleri

İşyeri hekimleri hakkında yönetmeliğin 12. maddesinde hekimlerin işyerlerinde en az ne kadar süreyle görev yapacakları kurala bağlanmıştır. Bu hükme göre, işyeri hekimi az tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde çalışan başına ayda en az 5 dakika; tehlikeli sınıfta yer alanlarda çalışan başına ayda en az 10 dakika; çok tehlikeli sınıfta yer alanlarda çalışan başına ayda en az 15 dakika görev yapar. Aynı maddede tehlike sınıflarına ve çalışan kişi sayısına göre işyerlerinde tam gün çalışmak üzere görevlendirilmesi gereken işyeri hekimi veya hekimlerine ilişkin kurallar öngörülmüştür (m.12/-2,3,4). Ayrıca, yönetmeliğin 19.maddesinde diğer sağlık personelinin işyerlerinde en az ne kadar süreyle görev yapacaklarına ilişkin hükümler yer almıştır.

İşyerinde tam süreli işyeri hekimi görevlendirilmişse, diğer sağlık personeli görevlendirilmesi zorunlu değildir. Ancak, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin daha etkin sunulması amacıyla bu işyerlerinde, hekimin talebi ve işverenin uygun bulması halinde diğer sağlık personeli görevlendirilebilir (İSGK 6/3, Yön. 19/2).

IV- HUKUKİ STATÜLERİ

İşveren ile (kamu görevlisi olmayan) iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi arasındaki ilişki kural olarak iş akdine dayandığından iş sağlığı ve güvenliği profesyonelleri işçi statüsündedir. Bu nedenle, iş mevzuatından doğan tüm hak ve yükümlülükler iş güvenliği uzmanları ve işyeri hekimlerine de uygulanır.⁶ Bunların ücret ve çalışma koşulları iş mevzuatının mutlak ve nispi emredici kurallarına aykırı olmamak koşuluyla taraflar arasında serbestçe kararlaştırılır.⁷ Toplu iş sözleşmesi bağtlanmış sendikanın

6 Kamu görevlisi statüsündeki hekimin, tüm yasal koşulların bulunması ve çalışma sürelerinin çakışmaması halinde, ayrıca işyeri hekimliğinin dayanağı olan iş akdi uyarınca ücret talep edebileceğine ilişkin isabetli görüş için bkz. M. Ekonomi, İş İlişkisinin Kurulması ve İşin Düzenlenmesi, Yargıtayın İş Hukukuna İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi, 2007, İstanbul 2009, 3-4. Bu konuda bir Yargıtay kararı için bkz. Y9HD, 10.10.2007, 2024/30051, Ekonomi, aynı yer.

7 Yargıtayın Türk Tabipleri Birliğinin işyeri hekimleri için ücret belirleme yetkisinin bulunmadığını hükme bağlayan kararları için Bkz. YHGK 02.02.2005, 9-753/12, Çimento İşv., Mayıs 2005, 32-35. Y9HD, 01.02.2005, 7476/2741 ve F. Uşan'ın incelemesi, Çimento İşv., Mayıs 2006, 40-51. Y9HD, 02.20.2010, 37/35882, S. Taşkent-G. Sarıbay Öztürk-F.B. Mutlay, Açıklamalı-İçtihatlı 4857 Sayılı İş Kanunu,

üyesi olmaları halinde, bu sözleşme hükümlerinden yararlanırlar. Yargıtayın isabetli kararına göre işyeri hekimi ile işveren arasındaki iş akdi süreklilik arz ettiğinden kural olarak belirsiz sürelidir.⁸

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile getirilen 4857 sayılı İş Kanunundan farklı düzenlemelerden sonra iş güvenliği uzmanlarının ve iş yeri hekimlerinin hukuki durumunu ikiye ayırarak değerlendirmek gerekir. Her şeyden önce işveren, iş sağlığı ve güvenliğini organize etmek, bu konuda mevzuattan doğan yükümlülüklerini yerine getirebilmek için işyerinde değişik düzeylerde sorumlu işveren vekillerini görevlendirebilir. Örneğin bir mühendise iş güvenliği müdürü, bir teknik elemana teknik emniyet şefi unvanı verebilir. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 3. maddesinin 2. fıkrasında (İK 2/4) işveren vekillerinin işveren adına hareket edeceği ve işyerinin yönetiminde görev alacağı öngörülmüştür. İş sağlığı ve güvenliği konusunda yönetim hakkına, işçilere emir ve talimat verme, denetleme yetkilerine sahip bu kişiler işveren vekili sıfatı taşırlar.⁹ Bunlar, kendilerine tanınan yönetim hakkı, görev ve yetki alanları çerçevesinde işyerinde çalışanlara ve organizasyon yapısında daha alt düzeyde yer alan işveren vekillerine emir ve talimatlar vermek, denetimleri yerine getirmek suretiyle iş sağlığı ve güvenliğini sağlama yükümlülüklerini yerine getirirler.

Buna karşılık, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu İş Kanunundan farklı düzenlemeler de getirmiş, işveren vekili niteliği taşımayan, yönetim hakkı, işçilere emir ve talimat verme yetkisi bulunmayan, kendine özgü bir hukuki statüye sahip, sadece danışmanlık ve rehberlik görevi yapan iş güvenliği uzmanlığı ve işyeri hekimliğine yer vermiştir.¹⁰ Aşağıda görüleceği gibi, iş sağlığı ve güvenliği profesyonelleri “işverene iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda rehberlik ve danışmanlık yapmak üzere” görevlendirilirler ve bu husustaki “eksiklik ve aksaklıkları ... işverene yazılı olarak” bildirirler (İSGK 8/2).

B.6, İstanbul 2012, 330. Öğretide bu konudaki tartışmalar için BKZ. S. Süzek, İş Hukuku, B.4, İstanbul 2007, 810-811.

8 Y9HD, 13.02.2007, 32500/3291 ve F. Uşan'ın incelemesi, İşv., Şubat 2008, 81-84. Aynı yönde, Y9HD, 18.02.2008, 24530/171, Ş. Çil, İş Hukuku Yargıtay İlike Kararları, B.3, Ankara 2011, 653-655. Y9HD, 11.03.2009, 38580/6613, Çil, 651-653. Y9HD, 02.10.2010, 37/35882, Taşkent-Sarıbay Öztürk-Mutlay, 330.

9 Özdemir, 224. Demircioğlu, İş Güvenliği Uzmanlığı, 129.

10 M. Kabakcı, Avrupa Birliği İş Hukukunda İşverenin İş Sağlığı ve Güvenliği ile ilgili Temel Yükümlülükleri, İstanbul 2009, 299 vd., 305 vd. Özdemir, 217, 219.

Alman hukukunda olduğu gibi hukukumuzda da, işletme hiyerarşisi içinde alt-üst ilişkisinde yer almayan iş güvenliği uzmanları ile işyeri hekimlerinin işveren vekillerinden farklı olarak iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınmasını sağlama yönünde bir yükümlülükleri söz konusu değildir. Danışmanlık ve rehberlik işlevini üstlenmiş olan iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin görevleri, işyerinde genel olarak iş sağlığı ve güvenliğinin yapılandırılması ve yönlendirilmesi konusundaki görüşlerini bildirmek, gerekli özeni göstererek bu konudaki tehlikeleri belirlemek, bunların önlenmesi için yapılması gerekenleri ve önerilerini muhatap oldukları işverene veya yetkili işveren vekiline iletmedir.¹¹

İş güvenliği uzmanlarına ve işyeri hekimlerine ilişkin yönetmeliklerin 9. maddelerinde yer alan ve aşağıda belirteceğimiz görevlerini yerine getirdikleri takdirde, işverenlerin bunun gereğini yapmamaları halinde iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin herhangi bir sorumlulukları yoktur. Buna karşılık, danışmanlık ve rehberlik görevlerini gereği gibi yerine getirmemeleri, bu konuda kusurlu davranmaları, söz konusu kişilere duruma göre aşağıda belirteceğimiz yaptırımların uygulanmasına neden olur.

V- MESLEKİ BAĞIMSIZLIKLARI

İş güvenliği uzmanları ve işyeri hekimleri iş görme edimlerini mesleki bağımsızlık içinde ve özgür biçimde yerine getirirler. İş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin danışmanlık görevlerini yerine getirirken herhangi bir etki altında kalmaksızın, emir ve talimat almadan salt iş sağlığı ve güvenliği biliminin gereklerine uygun olarak davranabilmelerinin sağlanması gerekir.¹² İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 8. maddesinin 1. fıkrasında

11 Demircioğlu, İş Güvenliği Uzmanlığı, 52-53. Özdemir, 218-221. Kabakcı, 307-310.

12 Süzek, İş Hukuku, B.2, 683. A. Güzel, Dünya'da ve Ülkemizde İşyeri Hekimliğine Yaklaşım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Uluslararası ve Ulusal Hukuk Sisteminde İşyeri Hekimliği Sempozyumu, Ankara 2003, 52-56. Demircioğlu, İş Güvenliği Uzmanlığı, 51-52,126. Özdemir, 205 vd., 218,220. N. Caniklioğlu, İşveren Yükümlülükleri, 44-45. H.H.Sümer, İş Sağlığı ve Güvenliği Profesyonellerinin İş Güvencesi, İHSGHD, 53, 2017, 200 vd. A. Başbuğ, İşyeri Hekiminin İş Sağlığı ve Güvenliği Organizasyonundaki Yeri ve İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğinin Gerçekleştirilmesindeki Rolü, Uluslararası ve Ulusal Hukuk Sisteminde İşyeri Hekimliği Sempozyumu, Ankara 2003,97. Kabakcı, 314. P.Pulaç, İşyeri Hekiminin Hukuki Statüsü, Prof. Dr. Sarper Süzek'e Armağan, C.II, İstanbul 2011, 2067.

bu kişilerin mesleki bağımsızlığı güvence altına alınmıştır. Anılan hüküm uyarınca “İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanlarının hak ve yetkileri, görevlerini yerine getirmeleri nedeniyle kısıtlanamaz. Bu kişiler, görevlerini mesleğin gerektirdiği etik ilkeler ve mesleki bağımsızlık içinde yürütür”. İş güvenliği uzmanları yönetmeliğinin ve işyeri hekimleri yönetmeliğinin 42/2. fıkralarına göre de, mesleki bağımsızlığın sonuçları hiçbir şekilde iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinde görevlendirilenlerin aleyhine kullanılamaz ve yapılan sözleşmelere mesleki anlamda bağımsız çalışmayı kısıtlayabilecek koşullar konulamaz.

VI- GÖREV, YETKİ VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

İş güvenliği profesyonellerinin görevleri iş güvenliği uzmanları ve işyeri hekimleri yönetmeliklerinin 9. maddelerinde, a) Rehberlik, b) Risk değerlendirilmesi, c) Çalışma ortamı (işyeri hekimleri için sağlık) gözetimi ç) Eğitim, bilgilendirme ve kayıt d) İlgili birimlerle işbirliği başlıkları altında ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiştir. Diğer sağlık personelinin görevleri ise anılan yönetmeliğin 16. maddesinde öngörülmüştür.¹³

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 8. maddesinin 2. fıkrası uyarınca “İşverene iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda rehberlik ve danışmanlık yapmak üzere görevlendirilen işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı, görev aldığı işyerinde göreviyle ilgili mevzuat ve teknik gelişmeleri göz önünde bulundurarak, iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eksiklik ve aksaklıkları, tedbir ve tavsiyeleri belirler ve işverene yazılı olarak bildirir. Eksiklik ve aksaklıkların düzeltilmesinden, tedbir ve tavsiyelerin yerine getirilmesinden işveren sorumludur. Bildirilen eksikliklerin ve aksaklıkların acil durdurmayı gerektirmesi veya yangın, patlama, göçme, kimyasal sızıntı ve benzeri acil ve hayati tehlike arz etmesi, meslek hastalığına sebep olabilecek ortamların bulunmasına rağmen işveren tarafından gerekli tedbirlerin alınmaması halinde, bu durum işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanınca, Bakanlığın yetkili birimine, varsa yetkili sendika temsilcisine bildirilir”.¹⁴

13 Bu konuda geniş bilgi için bkz. Özdemir, 174 vd. Baskan, 26 vd.

14 İş güvenliği profesyonellerinin bakanlık yetkili birimine bildirim hakkı ve görevi konusunda Bkz. A.M.Demircioğlu-H.A.Kaplan, Sorularla İş Sağlığı ve Güvenliği Hukuku, İstanbul 2016, 154 vd. M.Alp, Çalışanın İşvereni ve İş Arkadaşlarını İhbar Etmesi, Çalışanın Hukuka ve Etik Kurallara Aykırılıkları İfşa Hakkı ve İhbar Borcu, Whistleblowing, İstanbul 2013, 72-73. Sümer, 205 vd.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 6. maddesinin 1. fıkrasının (ç) bendinde de işverenlerin “görevlendirdikleri kişi veya hizmet aldığı kurum ve kuruluşlar tarafından iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevzuata uygun olan ve yazılı olarak bildirilen tedbirleri yerine” getirecekleri hükme bağlanmıştır.

Ayrıca iş güvenliği uzmanları ve işyerine ilişkin yönetmeliklerin 11. maddelerinin 4. fıkralarında, iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin işyerinde rehberlik ve 9. maddede belirtilen diğer görevlere ait faaliyetleri ile yaptıkları çalışmaları ve gerekli gördükleri diğer hususları onaylı deftere yazacakları öngörülmüştür.

Bunun gibi, söz konusu yönetmeliklerin 10. maddeleri uyarınca uzmanlar ve hekimler, işyerinde belirledikleri hayati tehlikelerin ciddi ve önlenemez olması ve bu hususun acil müdahale gerektirmesi halinde, işin durdurulması için işverene başvurmak (m.10/1,b); görevleri gereği işyerinin bütün bölümlerinde iş sağlığı ve güvenliği konusunda inceleme ve araştırma yapmak, gerekli bilgi ve belgelere ulaşmak, çalışanlarla görüşmek (m.10/1,c); görevleri ile ilgili olarak işverenin bilgisi dahilinde ilgili kurum ve kuruluşlarca işyerinin iç düzenlemelerine uygun olarak işbirliği yapmak (m10/1,ç) yetkilerine sahiptirler. Diğer sağlık personelinin yetkileri yönetmeliğin 17. maddesinde belirtilmiştir.

Buna karşılık, iş sağlığı ve güvenliği profesyonelleri görevlerini yerine getirirken “işin normal akışını mümkün olduğu kadar aksatmamak ve verimli çalışma ortamının sağlanmasına katkıda bulunmak, işverenin ve işyerinin meslek sırları, ekonomik ve ticari durumları ile ilgili bilgileri gizli tutmakla yükümlüdürler (Yön.11/1). Bunun yanında işyeri hekimleri, hizmet sundukları kişilerle güven, gizlilik ve eşitliğe dayanan bir ilişki kurmak ve ayırım gözetmeksizin tümüne eşit davranmak zorundadırlar (Yön.42/1,b).

VII- SORUMLULUKLARI

1. Yetki Belgesinin Askıya Alınması

İş sağlığı ve güvenliği Kanununda belirli hallerde iş güvenliği uzmanlarının ve işyeri hekimlerinin yetki belgelerinin askıya alınacağı hükme bağlanmıştır. Anılan yasanın 8. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen ve yukarıda belirtilen bildirimlerin iş güvenliği profesyonellerince

yapılmaması halinde yetki belgeleri üç ay, tekrarında ise altı ay askıya alınır. Açılan davada, kötü niyetle gerçek dışı bildirimde bulunduğu mahkeme kararıyla saptanan uzman veya hekimin askıya alınma süresi altı aydır (m.8/2).

Aynı şekilde, 6331 sayılı yasanın 8. maddesinin 4. fıkrası uyarınca, çalışanın ölümü veya maluliyeti ile sonuçlanacak şekilde beden bütünlüğünün bozulmasına neden olan iş kazası veya meslek hastalığının meydana gelmesinde ihmali belirlenen iş güvenliği uzmanı veya işyeri hekiminin yetki belgesi askıya alınır.

İş güvenliği uzmanları yönetmeliğinin 33, 34, 34/A ve işyeri hekimleri yönetmeliğinin 40, 41 ve 41/A maddelerinde, bu yönetmelikler uyarınca yetkilendirilen ve belgelendirilen kişi ve kurumların (iş güvenliği uzmanları, işyeri hekimleri, eğitici belge sahipleri, eğitim kurumları) ihtar puanları, yetki belgelerinin askıya alınması ve iptali nedenleri, süreleri, yetki belgesinin askıya alınmasına ve iptaline ilişkin itirazlar ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

2. Hukuki Sorumlulukları

İş güvenliği uzmanlarının ve işyeri hekimlerinin danışmanlık ve rehberlik işlevleri gereği işyerinde iş güvenliği önlemlerinin alınmaması konusunda herhangi bir sorumlulukları yoktur. Onların görevi, mevzuata ve iş sağlığı ve güvenliği bilimine uygun olarak bu konudaki eksiklik ve aksaklıkları, görüş ve önerilerini işverene ve işveren vekillerine iletmektir. Nitekim İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 8/2 hükmü uyarınca “Eksiklik ve aksaklıkların düzeltilmesinden, tedbir ve tavsiyelerin yerine getirilmesinden işveren sorumludur”.

Buna karşılık, iş güvenliği uzmanları ve işyeri hekimleri danışmanlık ve rehberlik çerçevesindeki görevlerini yerine getirmekte kusurlu davranırlarsa işverene karşı sorumlulukları söz konusu olur. İSGK 8/3 uyarınca “Hizmet sunan kuruluşlar ile işyeri hekimleri ve iş güvenliği uzmanları, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin yürütülmesindeki ihmallerinden dolayı, hizmet sundukları işverene karşı sorumludur”.

İş güvenliği uzmanlarının ve işyeri hekimlerinin kusurlu davranışlardan uzak kalabilmeleri ancak iyi eğitim almış olmaları, bu konudaki geniş

mevzuat ve iş sağlığı ve güvenliği önlemleri hakkında yeterli bilgi ve donanıma sahip olmaları halinde gerçekleştirilebileceğinden, bu sorunun çözümünde eğitim önemi bir kez daha kendini göstermektedir. İş güvenliği uzmanları yönetmeliğinin 14-31. ve işyeri hekimleri yönetmeliğinin de 21-38. maddelerinde ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş bulunan iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin amacına uygun bir biçimde sağlanması, bu konuda olumlu sonuçlarının alınabilmesinin zorunlu koşuludur.

İşveren iş kazası ve meslek hastalığı nedeniyle ödediği tazminatları, görevlerini yerine getirmekte kusurlu iş güvenliği uzmanına ve işyeri hekimine rücu edebilir. Borçlar Kanununun 115. maddesi hükmü gereği uzmanların ve hekimlerin işverenle yapacakları sorumsuzluk anlaşmaları hükümsüzdür.¹⁵ İş sağlığı ve iş güvenliği konusunda görev yapan işveren vekillerinin de işveren adına bu sıfatla kendilerine tanınan temsil yetkisi çerçevesinde hareket ederken iş kazası sonucu ortaya çıkan zararlardan, doğrudan temsil ilişkisi ve İş Kanununun 2. maddesinin 4. fıkrası gereği işçilere karşı hukuki (özel hukuktan doğan) sorumluluğu bulunmamaktadır. İşveren, işçiye veya hak sahiplerine ödediği tazminatı kusuru oranında işveren vekiline rücu edebilir.

İşveren vekili niteliği taşımayan iş güvenliği uzmanları ve işyeri hekimlerinin de danışmanlık ve rehberlik görevleri çerçevesinde yukarıda belirtilen görevlerini yaparken ortaya çıkan zararlardan çalışanlara karşı hukuki (tazminat) sorumlulukları yoktur. Uzmanlar ve hekimler Borçlar Kanununun 116. maddesi uyarınca ifa yardımcısı niteliği taşırlar ve işverenler bunların fiileri nedeniyle kusursuz sorumludurlar.¹⁶ İşveren zararı tazmin ettikten sonra ifa yardımcısına genel hükümlere göre kusuru oranında rücu hakkına sahiptir.

3. Cezai Sorumlulukları

Ceza sorumluluğu kişiseldir. Bu nedenle, ölüm ve yaralanmayla sonuçlanan iş kazalarında duruma göre gerçek kişi işverenin, tüzel kişilerde

15 L. Akın, İş Sağlığı ve Güvenliği ve Alt İşverenlik, Ankara 2013, 65 vd., 74. Özdemir, 224-225. Demircioğlu, İş Güvenliği Uzmanlığı, 61.

16 Demircioğlu, İş Güvenliği Uzmanlığı, 62. Ödemir, 227-229. K.A. Sevimli, Türk Borçlar Kanunu m. 47 ve İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Işığında Genel Olarak İşçinin Kişiliğinin Korunması, ÇT, 36, 2013/1, 132-133.

organizasyon şeması içinde bu konuda sorumlu yönetim kurulu üyesinin, iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ile görevli her kademede işveren vekillerinin ve iş güvenliği uzmanları ile işyeri hekimlerinden hangisinin (hangilerinin) bu sonucun ortaya çıkmasında (eğer varsa) kusurunun olduğu incelenir. Başka bir deyişle, bu konuda sorumlu olabilecek kişilerin cezası iş kazasının oluşumundaki kusurunun oranına göre ayrı ayrı belirlenir. (TCK 22/5).

Türk Ceza Kanununun 85 ve 89. maddelerinde taksirle ölüm veya yaralanmaya neden olan kişi suçun faili olarak gösterilmektedir. Bu maddeler anılan yasanın 22. maddesi ile birlikte değerlendirildiğinde, “yükümlü olduğu dikkat ve özeni yerine getirmeyen” kişi, iş kazası ve meslek hastalığı sonucu meydana gelen ölüm ve yaralanmadan sorumlu olacaktır.¹⁷ Bu durumda, işyerinde işveren vekilleri ile bu niteliği taşımayan iş güvenliği uzmanlarının ve işyeri hekimlerinin iş sağlığı ve güvenliği konusunda göstermekle yükümlü oldukları dikkat ve özen farklıdır. İşveren vekilleri, görev ve yetki alanları içinde işveren adına yönetim hakkını çalışanlara verecekleri emir ve talimatlarla kullanan, onları iş sağlığı ve güvenliği önlemleri konusunda denetleyen ve uyararak, gerektiğinde disiplin cezası uygulamasını harekete geçirerek önlemlere uymalarını sağlayan, işyerinde değişik kademelerdeki kişilerdir. Belirtilen görev ve yükümlülükleri yerine getirmeyerek iş kazası sonucunda ölüm ve yaralanmaya neden olan işveren vekillerine ceza yaptırımları uygulanabilir.

İşyerinde yönetim hakkı bulunmayan iş güvenliği uzmanları ve işyeri hekimlerinin böyle bir yetkileri ve yükümlülükleri yoktur.¹⁸ Yukarıda da belirtildiği gibi İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 8. maddesinin 2. fıkrasına göre “İşverene iş sağlığı ve güvenliği konularında rehberlik ve danışmanlık yapmak üzere görevlendirilen işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı, görev aldığı işyerinde göreviyle ilgili mevzuat ve teknik gelişmeleri göz önünde bulundurarak iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eksiklik ve aksaklıkları, tedbir ve tavsiyeleri belirlemek ve işverene yazılı olarak” bildirmekle işlevlerini yerine getirmiş olacaklardır. Yine aynı fıkra uyarınca, eksiklik ve aksaklıkların düzeltilmesinden ve tavsiyelerin yerine getirilmesinden işveren sorumludur. Buna karşılık, iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin danışmanlık ve

17 M.Özen-Ö.Tozman, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Işığında İşverenin İş Kazası ve Meslek Hastalığından Doğan Ceza Sorumluluğu, Sicil, 10, Haziran 2008, 227. Kabakçı, 256.

18 Özdemir, 221,223,628 vd.

rehberlik görevlerini yerine getirmemeleri, bu konuda kusurlu davranmaları sonucunda ölüme veya yaralanmaya neden olan iş kazası meydana gelirse, ceza yaptırımlarının uygulanması söz konusu olabilir.¹⁹

VIII- FESHE KARŞI KORUNMALARI

İş güvenliği uzmanlarının ve işyeri hekimlerinin görevlerini yerine getirirken bilimin gereklerine uygun olarak bağımsız bir biçimde hareket edebilmeleri için feshe karşı korunmaları gerekir. Görevleri gereği bazı durumlarda işverenlerle anlaşmazlığa düşebilecek bu kişilerin, diğer işçilere göre daha etkili iş güvencesi hükümlerinden yararlandırılmaları iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması çabalarına uygun düşecektir.²⁰

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 8. maddesinin 2. fıkrasında bu konuda bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre “İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı, görev aldığı işyerinde ... iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eksiklik ve aksaklıkları, tedbir ve tavsiyeleri belirler ve işverene yazılı olarak bildirir... Bildirilen eksiklik ve aksaklıkların acil durdurmayı gerektirmesi veya yangın, patlama, göçme, kimyasal sızıntı ve benzeri acil tehlike arz etmesi, meslek hastalığına sebep olabilecek ortamların bulunmasına rağmen işveren tarafından gerekli tedbirlerin alınmaması halinde, bu durum işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanınca, bakanlığın yetkili birimine, varsa yetkili sendika temsilcisine, yoksa çalışan temsilcisine bildirilir... Bu bildirimden dolayı işvereni tarafından işyeri hekimi veya iş güvenliği uzmanının iş sözleşmesine son verilemez ve bu kişiler hiçbir şekilde hak kaybına uğratılamaz. Aksi takdirde işveren hakkında bir yıllık sözleşme ücreti tutarından az olmamak üzere tazminata hükmedilir. İşyeri hekimi veya iş güvenliği uzmanının iş kanunları ve diğer kanunlara göre sahip olduğu haklar saklıdır”.

19 Özdemir, 628 vd.

20 İş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin iş güvencesi konusunda bkz. Demircioğlu-Kaplan,160 vd. Çelik, N.-Canıklıoğlu, N. Canbolat, T. İş Hukuku Dersleri, B.31, İstanbul 2018, 376-377. S.Süzek, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Açısından İşverenlerin Yükümlülükleri, İHSGHD, 55, 2017, 1317-1319. Sümer, 197 vd., 202-203. Güzel, 59-60, K.Arıcı, İş Sağlığı ve Güvenliği Dersleri, 118. H. Mollamahmutoğlu-M.Astarlı-U.Baysal, İş Hukuku, B.6, Ankara 2014, 1400-1405. Akın, 529. Alp, 72-73. Ocak, Uzmanlık, 152. G.Sarıbay Öztürk, İş Sağlığı ve Güvenliği Yükümlülüklerinin Yerine Getirilmemesinin Hukuki, İdari ve Cezai Sorumlulukları, İstanbul 2015,83.

Her şeyden önce belirtelim ki bu hüküm, tüm hukuka aykırı fesih hallerine uygulanabilecek nitelikte olmayıp, sadece iş güvenliği uzmanının ve işyeri hekiminin görevleri gereği acil ve hayati tehlike halinde İSGK 8/2'ye göre yapmaları gereken bildirim nedeniyle işten çıkarılmalarına ve hak kaybına uğratılmalarına ilişkin bir yaptırım öngörülmektedir. İş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin bildirim görevlerini yerine getirmeleri nedeniyle iş akitlerinin feshedilmesi bir hakkın kötüye kullanılması sayılır. Bu durumda bildirim sürelerinin üç katı tutarında kötü niyet tazminatı yerine bir yıllık ücret tutarında tazminat istenilebilecektir.

İSGK 8/2'de söz konusu kişilerin "iş kanunları ve diğer kanunlara göre sahip olduğu haklar" saklı tutulmuştur. İşverence yapılan hukuka aykırı feshlerde, iş sağlığı ve güvenliği profesyonelleri İş Kanunundan doğan hakları talep edebileceklerdir. İş Kanununun 18. maddesindeki koşulların diğer deyişle iş güvencesinin varlığı halinde fesih geçersizliği davası açabilirler ve İK 21'de yer alan hakları isteyebilirler.²¹

İSGK 8/2 de öngörülen tazminatın talep edilebilmesi için mutlaka iş ahdinin feshedilmiş olması gerekli değildir. Uzmanın veya hekimin hükümde belirtilen nedenle hak kaybına uğratılması, diğer bir anlatımla ücretinde indirim yapılması, çalışma koşullarının geri götürülmesi hallerinde de söz konusu tazminat istenebilir.

Kanımıza göre, insan yaşamı ve beden bütünlüğü konusunda önemli görevler üstlenmiş olan iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerine ve işyerinde bu görevi yürüten işveren vekillerine daha güçlü bir iş güvencesinin sağlanması gerekir. Bu konuda Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununda haksız işten çıkarılan işyeri sendika temsilcilerine getirilmiş olan güvencenin (STSK 24) uzmanlara, hekimlere ve ilgili işveren vekillerine de tanınması uygun olabilir,

Alman hukukunda bu konuda katılımcı yöntem uygulanmakta, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda (m.9/3), iş güvenliği uzmanları ve işyeri hekimlerinin iş akitlerinin kurulmasında ve feshinde işyeri kurullarının veya işçi temsilciliklerinin onayı alınmaktadır.²²

21 İş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin iş güvencesinin, bu güvencenin kapsamına girenler, kapsam dışında kalanlar, belirli süreli çalışanlar ve OSGB tarafından çalıştırılanlar bakımından ayrı ayrı değerlendirilmesi için bkz. Sümer, 211 vd.

22 Demircioğlu, İş Güvenliği Uzmanlığı, 60-61. S.Süzek, Hukuki Yönden İşçi Sağlığı ve

Fransız hukukunda 17.02.2002 tarihli sosyal modernleşme yasasına göre işyeri hekiminin iş akdinin feshi, işletme kurulunun görüşü ne yönde olursa olsun, iş müfettişinin onayına tabi tutulmuştur. İşletme kurulunun hekimin işten çıkarılmasına yönündeki görüşü sadece bir bilgilendirme sayılır. İş müfettişi, işyeri hekiminin işten çıkarılma nedenlerinin onun mesleki faaliyeti ile ilgili olup olmadığını araştırır. Eğer böyle bir bağlantı varsa, işverenin işten çıkarma talebi reddedilir. Bu düzenleme ile işyeri hekimlerinin iş akdinin feshi, işletme kurulu üyeleri ve işçi temsilcilerinin işten çıkarılması ile aynı usule bağlanmıştır.²³

YARARLANILAN KAYNAKLAR

AKIN, Levent: İş Sağlığı ve Güvenliği Alanında Sorunlar ve Gelişmeler, İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Akademik Forumu, İstanbul 2014, 513-530. (Sorunlar ve Gelişmeler)

AKIN, Levent: İş Sağlığı ve Güvenliği ve Alt İşverenlik, Ankara 2013.

ALP, Mustafa: Çalışanın İşvereni ve İş Arkadaşlarını İhbar Etmesi, Çalışanın Hukuka ve Etik Kurallara Aykırılıkları İfşa Hakkı ve İhbar Borcu, Whistleblowing, İstanbul 2013.

ALPAGUT, Gülsevil: İş Sağlığı ve Güvenliği Yasa Tasarısında İşverenin Yükümlülükleri ve Risk Değerlendirmesi, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun Tasarısı Semineri, TİSK, Ankara 2012, 23-40

ARICI, Kadir: İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Dersleri, Ankara 1999.

BASKAN, Esra: İş Güvenliği Uzmanı Çalıştırma Yükümlülüğü ve İş Güvenliği Uzmanlarının İş Kazası ve Meslek Hastalıklarından Doğan Sorumluluğu, Çimento İşv., Temmuz 2014, 20-31.

BAŞBUĞ, Aydın: İşyeri Hekiminin İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Organizasyonundaki Yeri ve İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğinin Gerçekleştirilmesindeki Rolü, Uluslararası ve Ulusal Hukuk Sisteminde İşyeri Hekimliği Sempozyumu, Ankara 2003, 65-97.

İş Güvenliği, İş Hekimliği Ders Notları, B.3, Ankara 1993, 36.

23 Güzel, 59-61. Belçika hukukunda işyeri hekimlerinin iş güvencesi için bkz. Aynı yazar, 60.

- CANİKLİOĞLU, Nurşen: 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda öngörülen İşveren Yükümlülükleri, Çalışma Mevzuatı Seminer Notları, İstanbul 2012, 59-71.
- CILGA, Erten: İş Sağlığı ve Güvenliğinde Son Gelişmeler, Sicil, 20 Aralık 2010, 59-71.
- ÇELİK, N.-CANİKLİOĞLU, N.-CANBOLAT, T.: İş Hukuku Dersleri, B.31, İstanbul 2018.
- ÇİL, Şahin: İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları, B.3, Ankara 2011.
- DEMİRCİOĞLU, Murat: İşyerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Organizasyonu, Prof. Prof.Dr.Sarper Süzek'e Armağan, C.II, İstanbul 2011, 1825-1854. (Organizasyon)
- DEMİRCİOĞLU, A.Murat: Ulusal ve Uluslararası Hukukta İş Güvenliği Uzmanlığı, B.2, İstanbul 2013. (İş Güvenliği Uzmanlığı)
- DEMİRCİOĞLU, A.M. -KAPLAN, H.A.: Sorularla İş Sağlığı ve Güvenliği Hukuku, İstanbul 2016.
- EKONOMİ, Münir: İş İlişkinin Kurulması ve İşin Düzenlenmesi, Yargıtayın İş Hukukuna İlişkin Kararlarının Değerlendirilmesi, 2007, İstanbul 2009,1-64.
- GÜZEL, Ali: Dünya'da ve Ülkemizde İşyeri Hekimliğine Yaklaşım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Uluslararası ve Ulusal Hukuk Sisteminde İşyeri Hekimliği Sempozyumu, Ankara 2003, 9-64.
- KABAKCI, Mahmut: Avrupa Birliği İş Hukukunda İşverenin İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Temel Yükümlülükleri ve Türk Mevzuatının Uyumu, İstanbul 2009.
- KILKIŞ, İ- ALPER, Y: 6331 Sayılı Kanun'da İş Güvenliği Uzmanlığı: Nitelikleri Görevlendirilmeleri ve Yetkilendirilmeleri, Sosyal Güvenlik Dergisi, 2015, S.1, s. 32-67.
- KURT, Resul: Herkes İçin İş Sağlığı ve Güvenliği Rehberi, Ankara 2015.

MOLLAMAHMUTOĞLU, H. –ASTARLI, M.-BAYSAL, U.: İş Hukuku, B.6, Ankara 2014.

OCAK, Saim: İş Güvenliği Uzmanlığı, Ankara 2013. (Uzmanlık)

OCAK, Saim: İş Güvenliği Uzmanlığı Yönetmeliğinde Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi, İHSGHD, 40, 2013, 21-36. (Değişiklikler)

OCAK, Saim: İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun İstihdama Etkisi, İHSGHD, 37, 2013, 77-107 (İstihdama Etki)

ÖZDEMİR, Erdem: İş Sağlığı ve Güvenliği Hukuku, İstanbul 2014.

PULAT, Pekin: İşyeri Hekiminin Hukuki Statüsü, Prof. Dr. Sarper Süzek'e Armağan, C.II, İstanbul 2011, 2063-2165.

SARIBAY ÖZTÜRK, Gizem: İş Sağlığı ve Güvenliği Yükümlülüklerinin Yerine Getirilmemesinin Hukuki, İdari ve Cezai Sorumlulukları, İstanbul 2015.

SEVİMLİ, K. Ahmet: Türk Borçlar Kanunu m.417 ve İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Işığında Genel Olarak İşçinin Kişiliğinin Korunması, ÇT, 36, 2013/1, 107-147.

SÜMER, Haluk Hadi: İş Sağlığı ve Güvenliği Profesyonellerinin İş Güvencesi, İHSGHD, 53, 2017, 197-218.

SÜZEK, Sarper: İş Hukuku, B.2, İstanbul 2005, B.4, İstanbul 2008.

SÜZEK, Sarper: Hukuki Yönden İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği, İş Hekimliği Ders Notları, B.3, Ankara 1993, 21-51. (İşçi Sağlığı)

SÜZEK, Sarper: İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Açısından İşverenlerin Yükümlülükleri, İHSGHD, 55, 2017, 1295-1322. (İş Sağlığı Kanunu)

TAŞKENT, S.-SARIBAY ÖZTÜRK, G.-MUTLAY, F.B.: Açıklamalı İçtihatlı 4857 Sayılı İş Kanunu, B.6, İstanbul 2012.

UŞAN, Fatih: İşyeri Hekimi ile İşveren Arasında Yapılan Sözleşmenin Belirli Süreli Yapılması Gerekliliği Konusunda Yargıtay Görüş mü Değiştirdi? İşv., Şubat 2008, 81-84.